

Koeru Keskkooli ainekava	PÕHIKOOL II KOOLIASTE	MATEMAATIKA 5. KLASS
--------------------------	-----------------------	-------------------------

Õppeaine:	Matemaatika
Klass:	5. klass
Tunde nädalas ja õppeaastas:	5 tundi nädalas, kokku 175 tundi
Rakendumine:	1. september 2016
Koostamise alus:	Põhikooli riiklik õppekava, lisa 3; Koeru KK õppekava

AINE ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID

5. klassi lõpuks õpilane:

- loeb, kirjutab ja järjestab mistahes naturaalarve ja kümnendmurde;
- oskab arvutada kümnendmurdega;
- oskab ümardada kümnendmurde;
- teab hariliku murru mõistet ja oskab neid liita ja lahutada;
- tunneb põhilisi mõõtühikuid ning nende vahelisi seoseid;
- tunneb geomeetrilisi kujundeid, teab seoseid nende elementide vahel;
- teab nurga mõistet;
- joonestab, mõõdab ja võrdleb nurki;
- oskab leida SÜT, VÜK;
- teab ja oskab kasutada jaguvuse tunnuseid.

ÜLDPÄDEVUSED

Matemaatika õppimise kaudu arenevad matemaatikapädevuse kõrval kõik ülejäänud üldpädevused. **Kultuuri- ja väärtuspädevus.** Õpilasi suunatakse tunnetama loogiliste mõttekäikude elegantsi ning õpitavate geomeetriliste kujundite ilu ja seost arhitektuuri ning loodusega. Matemaatika õppimine eeldab järjepidevust, selle kaudu arenevad isiksuse omadustest eelkõige püsivus, sihikindlus ja täpsus. Kasvatatakse sallivalt suhtuma erinevate matemaatiliste võimetega õpilastesse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Matemaatikas arendatakse suutlikkust väljendada oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt. Eelkõige toimub see hüpoteese ja teoreeme sõnastades ning ülesande lahendust vormistades. Tekstülesannete lahendamise kaudu areneb oskus teksti mõista: eristada olulist ebaolulisest ja otsida välja etteantud suuruse leidmiseks vajalikku infot. Matemaatika oluline roll on kujundada valmisolek erinevatel viisidel (tekst, graafik, tabel, diagramm, valem) esitatud info mõistmiseks, seostamiseks ja edastamiseks. Arendatakse suutlikkust formaliseerida

tavakeeles esitatud infot ning vastupidi: esitada matemaatiliste sümbolite ja valemite sisu tavakeeles.

Enesemääratluspädevus. Matemaatikat õppides on tähtsal kohal õpilaste iseseisev töö. Iseseisva ülesannete lahendamise kaudu võimaldatakse õpilasel hinnata ja arendada oma matemaatilisi võimeid.

Õpipädevus. Matemaatikat õppides on väga oluline tunnetada materjali sügavuti ning saada kõigest aru. Probleemülesandeid lahendades arendatakse analüüsimise, ratsionaalsete võtete otsingu ja tulemuste kriitilise hindamise oskust. Väga oluline on üldistamise ja analoogia kasutamise oskus: oskus kanda õpitud teadmisi üle sobivatesse kontekstidesse. Õpilases kujundatakse arusaam, et keerukaid ülesandeid on võimalik lahendada üksnes tema enda iseseisva mõtlemise teel.

Suhtluspädevus. Matemaatikas arendatakse suutlikkust väljendada oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt. Õpilane õpib oma mõtteid esitama ja põhjendama.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid, meetodeid koolis ja igapäevaelus; suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõenduspõhiseid otsuseid; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt;

Ettevõtlikkuspädevus. Selle pädevuse arendamine on matemaatikas kesksel kohal. Uute matemaatiliste teadmiseni jõutakse sageli vaadeldavate objektide omaduste analüüsimise kaudu: uuritakse objektide ühiseid omadusi, mille alusel sõnastatakse hüpotees ning otsitakse ideid hüpoteesi kehtivuse põhjendamiseks. Sellise tegevuse käigus arenevad oskus näha ja sõnastada probleeme, genereerida ideid ning kontrollida nende headust. Ettevõtlikkuspädevust arendatakse mitmete eluliste andmetega ülesannete lahendamise kaudu.

Digipädevus. Matemaatikat õppides arendada suutlikkust kasutada uuenevat digitehnoloogiat õppimisel. Arendada oskust kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid.

Kokkuvõtlikult:

- Oluline oskus on keskenduda õppeülesannete täitmisele ning oskus suunamise abil kasutada eakohaseid õpivõtteid (sealhulgas paaris- ja rühmatöövõtteid).
- Pannakse alus iseseisva töö oskusele, sealhulgas õpilase tööle õppekirjandusega (juhitud lugemine, töölehe täitmine, küsimustele vastuse otsimine või mõni muu),
- Õpilane peab omandama kindlalt arvutusoskuse naturaalarvudega ja kümnendmurdudega.

- Arvutusoskuse omandamine nõuab keskendumist, individuaalset tööd, korrektsust ja täpsust – kõik vajalikud pädevused isiksuse kujundamisel.
- Tekstülesannete kaudu on võimalik arendada õpilastemõtlemisvõimet ja oskusi, kuidas erinevates eluvaldkondades matemaatikat rakendada.
- On võimalik arendada õpilaste loogilist mõtlemist ja selget väljendusoskust nii sõnas kui kirjas
- Suulise väljendusoskuse kujundamine.
- Õpilaste loova mõtlemise arendamiseks on soovitatav neid suunata ülesande erinevate lahenduskäikude leidmisele.
- Klassis saame oma õpilasi õpetada kaaslast kuulama ja abistama, tema erisusi arvestama.
- Vastuse hindamise oskus (vajalik oskus igas eluvaldkonnas).
- Oskab oma tegevust kavandada ja hinnata ning tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi valida ja rakendada, oma eksimusi näha ja tunnistada ning oma tegevust korrigeerida
- Esinemis- ja kuulamisoskust.
- Arvuti kasutusoskus.
- Arvutus- ja mõõtmisoskuse kujundamine.
- Vastutustundlike ja iseseisvate õpilaste kujunemine.

LÄBIVAD TEEMAD

Õppekava üldosas toodud läbivad teemad realiseeritakse matemaatikaõpetuses eelkõige õppetegevuse sihipärase korraldamise ja käsitletava aine juures viidete tegemise kaudu.

Näiteks seostub läbiv teema „**Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine**” matemaatika õppimisel järkjärgult kujundatava õppimise vajaduse tajumise ning iseseisva õppimise oskuse arendamise kaudu. Sama läbiv teema seondub näiteks ka matemaatikatundides hindamise kaudu antava hinnanguga õpilase võimele abstraktselt ja loogiliselt mõelda. Oma tunnetusvõimete reaalne hindamine on aga üks olulisemaid edasise karjääri planeerimise lähtetingimusi. Õpilast suunatakse arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi.

Läbiva teema „**Keskkond ja jätkusuutlik areng**” probleemistik jõuab matemaatikakursusesse eelkõige ülesannete kaudu, milles kasutatakse reaalseid andmeid keskkonnaressursside kasutamise kohta. Neid andmeid analüüsides arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ning

õpetatakse väärtustama elukeskkonda. Võimalikud on õuesõppe tunnid. Matemaatikaõpetajate eeskuju järgides õpivad õpilased võtma isiklikku vastutust jätkusuutliku tuleviku eest ning omandama sellekohaseid väärtushinnanguid ja käitumishinnanguid. Kujundatakse kriitilist mõtlemist ning probleemide lahendamise oskust, hinnatakse kriitiliselt keskkonna ja inimarengu perspektiive.

Teema „**Kultuuriline identiteet**” seostamisel matemaatikaga on olulisel kohal matemaatika ajaloo elementide tutvustamine ning ühiskonna ja matemaatikateaduse arengu seostamine. Kirjeldatakse ühiskonnas toimuvaid protsesse mitmekultuurilisuse teemaga seondult (eri rahvused, erinevad usundid, erinev sotsiaalne positsioon ühiskonnas jne).

Läbivat teemat „**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus**” käsitletakse eelkõige matemaatikat ja teisi õppeaineid lõimivate ühistegevuste (nt rühmatööde, ühisprojektid) kaudu, millega arendatakse õpilastes koostöövalmidust ning sallivust teiste isikute tegevusviiside ja arvamuste suhtes.

Eriline tähendus matemaatika jaoks on läbival teemal „**Tehnoloogia ja innovatsioon**”. Õpilast suunatakse kasutama info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (edaspidi *IKT*), et lahendada elulisi probleeme ning tõhustada oma õppimist ja tööd. Matemaatika õpetus peaks pakkuma võimalusi ise avastada, märgata seaduspärasusi ning seeläbi aidata kaasa loovate inimeste kujunemisele.

Seaduspärasusi avastades rakendatakse mitmesugust õpitarkvara (nt arendavad arvutimängud, Miksikeske kesk-kond vms).

Teema „**Teabekeskond**” juures juhitakse arendama kriitilise teabeanalüüsi oskusi. Õpilane teeb olemasolevate arvandmete põhjal adekvaatseid järeldusi.

Läbiv teema „**Tervis ja ohutus**” realiseerub matemaatikakursuses ohutus- ja tervishoiualaseid reaalseid andmeid sisaldavate ülesannete kaudu (nt liikluskeskkonna, liiklejate ja sõidukite liikumisega seotud tekstülesanded). Matemaatika sisemine loogika, meetod ja süsteemne ülesehitus on iseenesest olulised vaimset tervet inimest kujundavad tegurid. Ka emotsionaalse tervise tagamisel on matemaatikaõpetusel kaalukas roll. Ahaaeftiga saadud probleemide lahendused, kaunid geomeetrilised konstruktsioonid jms võivad pakkuda õpilasele palju meeldivaid emotsionaalseid kogemusi. Matemaatika õppimine ja õpetamine peaksid pakkuma õpilastele võimalikult palju positiivseid emotsioone.

Teema „**Väärtused ja kõlblus**” külgneb eelkõige selle kõlblise komponendiga –korralikkuse, hoolsuse, süstemaatilisuse, järjekindluse, püsivuse ja aususe kasvatamisega. Õpetaja eeskujul on oluline roll tolerantse suhtumise kujunemisel erinevate võimetega kaaslastesse.

LÕIMING

Matemaatikaõpetus lõimitakse teiste ainevaldkondade õpetusega kaht põhilist teed pidi. Ühelt poolt kujuneb õpilastel teistes ainevaldkondades rakendatavate matemaatiliste meetodite kasutamise kaudu arusaamine matemaatikast kui oma universaalse keele ja meetoditega teisi ainevaldkondi toetavast ning lõimivast baasteadusest. Teiselt poolt annab teistest ainevaldkondadest ja reaalsusest tulenevate ülesannete kasutamine matemaatikakursuses õpilastele ettekujutuse matemaatika rakendusvõimalustest ning tihedast seotusest õpilasi ümbritseva maailmaga.

Peale selle on ainete lõimimise võimsad vahendid kollegiaalses koostöös teiste ainete õpetajatega tehtavad õpilaste ühisprojektid, uurimistööd, õppekäigud ja muu ühistegevus. Kõige tihedamat koostööd saab matemaatikaõpetaja teha loodusvaldkonna ainete õpetajatega.

Matemaatika pakub lõimingut ka võõrkeelte ainevaldkonnaga. Matemaatikas kasutatakse rohkesti võõrkeelseid termineid, mille algkeelne tähendus tuleb õpilastele teadvustada. Lõimingut võõrkeeltega tugevdab õpilaste juhatamine erinevaid võõrkeelseid teatme-allikaid kasutama.

Eriline koht on internetil oma võimalustega. Suure osa matemaatikateadmistest peaks õpilane saama õpetuses uurimuslikku õpet kasutades. Sel viisil lõimitakse matemaatika õppimise meetod teistes loodusainetes kasutatava meetodiga.

Loodusõpetus – märkab looduses tasandilisi ja ruumikujundeid; järjestab, rühmitab ja klassifitseerib neid teatavate tunnuste järgi. Moodustab etteantud tunnuste abil hulki, leiab nende hulkade ühisosa. Oskab kasutada plaanil ja kaardil olevat mõõtkava.

Muusikaõpetus (taktimõõt).

Eesti keel – arendatakse õpilase oskust matemaatilisi termineid õigesti kasutada; leiab ette antud tekstist tuttavaid matemaatilisi termineid ning kasutab neid iseseisvalt lausete moodustamisel; loetust arusaamine, ...

Kehalise kasvatuses – kasutab mõisteid: kiirus, aeg, tee pikkus, pikem, lühem, aeglasem-kiirem jt ning teeb jõukohaseid arvutusi.

Inimeseõpetusega – kasutab arvnäitajaid pikkuse, kaalu, kehatemperatuuri jms väljendamisel.

Tehnoloogiaõpetusega – õpilane kasutab otstarbekalt lihtsamaid mõõtevahendeid, valmistab lihtsamaid tasandilisi ja ruumilisi mudeleid (geomeetrilised kujundid, liimib kokku ruumikujundeid).

Kasutab IKT vahendeid õpetaja juhendamisel.

1. ARVUTAMINE

Õppesisu	Taotletavad õppetulemused
Miljonite klass ja miljardite klass. Arvu järk, järguühikud ja järkarv. Naturaalarvu kujutamine arvkiirel. Naturaalarvude võrdlemine.	Õpilane: • loeb numbritega kirjutatud arve miljardi piires; • kirjutab arve dikteerimise järgi; • määrab arvu järke ja klasse; • kirjutab naturaalarve järkarvude summana ja järguühikute kordsete summana; • kirjutab arve kasvavas (kahanevas) järjekorras; • märgib naturaalarve arvkiirele; • võrdleb naturaalarve;
Naturaalarvude ümardamine.	• teab ümardamisreegleid ja ümardab arvu etteantud täpsuseni;
Neli põhitehet naturaalarvudega. Liitmis- ja korrutamistehte põhiomadused ja nende rakendamine. Arvu kuup. Tehete järjekord. Avaldise väärtuse arvutamine. Arvavaldisel lihtsustamine sulgude avamise ja ühisteguri sulgudest väljatoomisega	• liidab ja lahutab kirjalikult naturaalarve miljardi piires; • selgitab ja kasutab liitmise ja korrutamise seadusi; • korrutab kirjalikult kuni kolmekohalisi naturaalarve; • jagab kirjalikult kuni 5-kohalisi arve kuni 2-kohalise arvuga; • selgitab naturaalarvu kuubi tähendust ja leiab arvu kuubi; • tunneb tehete järjekorda (liitmine/lahutamine, korrutamine/jagamine, sulud), arvutab kuni neljatehteliste arvavaldisel väärtusi; • avab sulgusid arvavaldisel korral; toob ühise teguri sulgudest välja;
Paaris- ja paaritud arvud. Jaguvuse tunnused (2-ga, 3-ga, 5-ga, 9-ga, 10-ga)	• eristab paaris- ja paaritud arve; • otsustab (tehet sooritamata), kas arv jagub 2-ga, 3-ga, 5-ga, 9-ga või 10-ga; • leiab arvu tegureid ja kordseid; • teab, et arv 1 ei ole alg- ega kordarv;

Koeru Keskkooli ainekava	PÕHIKOOL II KOOLIASTE	MATEMAATIKA 5. KLASS
--------------------------	-----------------------	-------------------------

Arvu tegurid ja kordsed. Algarvud ja kordarvud, algtegur. Arvude suurim ühistegur ja vähim ühiskordne.	• esitab naturaalarvu algtegurite korrutisena; • otsustab 100 piires, kas arv on alg- või kordarv; • esitab naturaalarvu algarvuliste tegurite korrutisena; • leiab arvude suurima ühisteguri (SÜT) ja vähima ühiskordse (VÜK);
Murdarv, harilik murd, murru lugeja ja nimetaja. Kümnenndmurrud.	• selgitab hariliku murru lugeja ja nimetaja tähendust; • tunneb kümnenndmuru kümnenndkohti; loeb kümnenndmurde; • kirjutab kümnenndmurde numbrite abil verbaalse esituse järgi; • võrdleb ja järjestab kümnenndmurde; • kujutab kümnenndmurde arvkiirel;
Kümnenndmuru ümardamine.	• ümardab kümnenndmurde etteantud täpsuseni;
Tehted kümnenndmurdudega.	• liidab ja lahutab kirjalikult kümnenndmurde; • korrutab ja jagab peast kümnenndmurde järguühikutega (10, 100, 1000, 10 000 ja 0,1; 0,01; 0,001); • korrutab kirjalikult kuni kolme tüvenumbriga kümnenndmurde; • jagab kirjalikult kuni kolme tüvenumbriga murdu murruga, milles on kuni kaks tüvenumbrit (mõistet tüvenumber ei tutvustata); • tunneb tehete järjekorda ja sooritab mitme tehtega ülesandeid kümnenndmurdudega;
Taskuarvuti, neli põhitehet.	• sooritab arvutuste kontrollimiseks neli põhitehet taskuarvutil.

2. ANDMED JA ALGEBRA

Õppesisu	Taotletavad õppetulemused
Arvavaldis, tähtavaldis, valem. Võrrandi ja selle lahendi mõiste. Võrrandi lahendamine proovimise ja analoogia teel.	Õpilane: - tunneb ära arvavaldisi ja tähtavaldisi; - lihtsustab ühe muutujaga täisarvuliste kordajatega avaldisi; arvutab lihtsa tähtavaldisi väärtuste; - kirjutab sümbolites tekstina kirjeldatud lihtsamaid tähtavaldisi; - eristab valemit avaldisest; - kasutab valemit ja selles sisalduvaid tähiseid arvutamise lihtsustamiseks; - tunneb ära võrrandi, selgitab, mis on võrrandi lahend; - lahendab proovimise või analoogia abil võrrandi, mis sisaldab ühte tehet ja naturaalarve; - selgitab, mis on võrrandi lahendi kontrollimine;
Arvandmete kogumine ja korrastamine. Sagedustabel. Skaala. Diagrammid: tulpdiagramm, sirglõikdiagramm. Aritmeetiline keskmine.	- kogub lihtsa andmestiku; - korrastab lihtsamaid arvandmeid ja kannab neid sagedustabelisse; - tunneb mõistet sagedus ning oskab seda leida; - tajub skaala tähendust arvkiire ühe osana; - loeb andmeid erinevatelt skaaladelt andmeid ja toob näiteid skaalade kasutamise kohta; - loeb andmeid tulpdiagrammilt ja oskab neid kõige üldisemalt iseloomustada; - joonistab tulp- ja sirglõikdiagramme; - arvutab aritmeetilise keskmise;
Tekstülesannete lahendamine.	- lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid; - tunneb tekstülesande lahendamise etappe; - modelleerib õpetaja abiga tekstülesandeid; - kasutab lahendusidee leidmiseks erinevaid strateegiaid; - hindab tulemuse reaalsust.

3. GEOMEETRILISED KUJUNDID JA MÕÕTMINE

Õppesisu	Taotletavad õppetulemused
Sirglõik, murdjoon, kiir, sirge.	Õpilane: - joonestab sirge, kiire ja lõigu ning selgitab nende erinevusi; - märgib ja tähistab punkte sirgel, kiirel, lõigul; - joonestab etteantud pikkusega lõigu; - mõõdab antud lõigu pikkuse; - arvutab murdjoone pikkuse;
Nurk, nurkade liigid.	- joonestab nurga, tähistab nurga tipu ja kirjutab nurga nimetuse sümbolites (näiteks $\angle ABC$); - võrdleb etteantud nurki silma järgi ja liigutab neid, - joonestab teravnurga, nürinurga, täisnurga ja sirgnurga; - kasutab malli nurga mõõtmiseks ja etteantud suurusega nurga joonestamiseks; - teab täisnurga ja sirgnurga suurust;
Kõrvunurgad. Tippnurgad.	- leiab jooniselt kõrvunurkade ja tippnurkade paare; - joonestab kõrvunurki ja teab, et kõrvunurkade summa on 180° - arvutab antud nurga kõrvunurga suuruse; - joonestab tippnurki ja teab, et tippnurgad on võrdsed;
Paralleelsed ja ristuvad sirged.	- joonestab lõikuvaid ja ristuvaid sirgeid; - joonestab paralleellükke abil paralleelseid sirgeid; - tunneb ja kasutab sümboleid $\perp$ ja $\parallel$
Kuubi ja risttahuka pindala ja ruumala. Pindalaühikud ja ruumalaühikud	- arvutab kuubi ja risttahuka pindala ja ruumala; - teisendab pindalaühikuid; - teab ja teisendab ruumalaühikuid; - kasutab mõõtühikute vahelisi seoseid;
Plaanimõõt.	- selgitab plaanimõõdu tähendust; - valmistab ruudulisele paberile lihtsama (korterijm) plaani.

ÕPPEMETOODIKA

Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid. Oluline roll on praktilistel tegevustel: kujundite joonestamine, töö plaanide ja kaartidega jne.

HINDAMINE

Hindamise aluseks on Koeru Keskkoolis õppekavas sätestatud hindamisjuhend.

Hindamise vormidena kasutatakse *kujundavat* ja *kokkuvõtvat* hindamist.

Kujundav hindamine annab infot ülesannete üldise lahendamisoskuse ja matemaatilise mõtlemise ning õpilase suhtumise kohta matemaatikasse.

- Õppetunni või muu õppetegevuse vältel antakse õpilasele tagasisidet aine ja ainevaldkonna teadmistest ja oskustest ning õpilase hoiakutest ja väärtustest.
- Koostöös kaaslaste ning õpetajaga saab õpilane seatud eesmärkide ja õpitulemuste põhjal täiendavat, julgustavat ning konstruktiivset tagasisidet oma tugevuste ja nõrkuste kohta.
- Praktiliste tööde ja ülesannete puhul ei hinnata mitte ainult töö tulemust, vaid ka protsessi.

Kokkuvõtva hindamise korral võrreldakse õpilase arengut õppekavas toodud oodatavate tulemustega, kasutades numbrilist hindamist.

„5” („väga hea”) 90-100% võimalikust punktide arvust;

„4” („hea”) 75-89% võimalikust punktide arvust;

„3” („rahuldav”) 50-74% võimalikust punktide arvust;

„2” („puudulik”) 20-49% võimalikust punktide arvust;

„1” („nõrk”) 0-19% võimalikust punktide arvust.

FÜÜSILINE ÕPIKESKKOND

- Kool korraldab õppe klassis, kus on tahvlile joonestamise vahendid.
- Kool võimaldab vajaduse korral kasutada internetiühendusega arvutiklassi.
- Kool võimaldab tasandiliste ja ruumiliste kujundite komplektide kasutamise.

AINEALASED PROJEKTID

Kõik 5. klassi õpilased võtavad osa kooli aritmeetikakonkursist. Õpetaja soovitusel ja juhendamisel on võimalik osaleda matemaatikavõistlustel Nuputa, Känguru, Pranglimise peastarvutamine ja matemaatikaolümpiaadil.

KASUTATAV ÕPPEKIRJANDUS JA ÕPPEVAHENDID

Kaasik, K. 2011. Matemaatika õpik 5. klassile I ja II osa. Avita.

Kaasik, K., Reinson, Ü. 2004. Ülesannete kogu 5. klassile.

Tsupsman, A., Tiilen, M. 2007. Matemaatika kontrolltööd 5. klassile. Avita.

Ruumikujundite komplekt.

www.mott.edu.ee

www.koolielu.ee

www.miksike.ee